FI

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 26.11.2008
KOM(2008) 760 lopullinen

KOMISSION TIEDONANTO NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE

Väliraportti naisten ja miesten tasa-arvon etenemissuunnitelman (2006–2010) edistymisestä

1. JOHDANTO

Viisikymmentä vuotta yhteisön politiikkaa tasa-arvon hyväksi on edistänyt naisten asemaa. Eriarvoisuus vaivaa kuitenkin yhä monia aloja, ja erityisesti maailmanlaajuistumiseen ja väestömuutoksiin liittyvät kehityskulut ovat luoneet vastattaviksi uusia haasteita naisten ja miesten tasa-arvon saavuttamisen tiellä.

Euroopan unionin ja jäsenvaltioiden tehtävänä on edistää tasa-arvoa yhteisesti sovituin toimin. Maaliskuussa 2006 hyväksytyssä etenemissuunnitelmassa[1] esitettiin komission sitoumukset naisten ja miesten tasa-arvon edistämiseksi vuosina 2006–2010. Eurooppa-neuvosto kehotti niin ikään maaliskuussa 2006 Euroopan tasa-arvosopimuksessa[2] jäsenvaltioita vahvistamaan tasa-arvon huomioon ottamista ja tukemaan etenemissuunnitelman tavoitteita.

Etenemissuunnitelmassa komissio ilmoitti kaavailemistaan toimista kuudella politiikan alalla: naisten ja miesten yhtäläinen taloudellinen riippumattomuus, työ- ja yksityiselämän yhteensovittaminen, yhtäläinen edustus päätöksenteossa, kaikenlaisen sukupuoleen perustuvan väkivallan poistaminen, sukupuoleen liittyvien stereotypioiden poistaminen sekä sukupuolten tasa-arvon edistäminen ulko- ja kehityspolitiikassa. Komissio sitoutuu niin ikään huolehtimaan etenemissuunnitelman seurannasta ja arvioinnista. Suunnitelman hyväksymisen jälkeen on laadittu kaksi työohjelmaa[3]. Tässä väliraportissa selvitetään, millä tavoin kyseisillä toimilla on edistetty etenemissuunnitelman tavoitteiden saavuttamista maaliskuusta 2006 alkaen. Loppuarvio etenemissuunnitelmasta on odotettavissa vuonna 2010.

2. ETENEMISSUUNNITELMAN TAVOITTEIDEN TOTEUTTAMINEN

2.1. Naisten ja miesten taloudellisen riippumattomuuden saavuttaminen

Etenemissuunnitelmassa vahvistetaan, että naisten ja miesten taloudellinen tasa-arvo saavutetaan vain edellyttäen, että naiset osallistuvat laajemmin työelämään. Naisten työllistymisessä saavutetaan unionissa hyvin todennäköisesti 60 prosentin tavoite vuonna 2010. Naisten ja miesten välinen palkkaero säilyy tästä huolimatta suurena (15 prosenttia). Tiedonannossa ”**Palkkaeron torjunta**”[4] tähdennetään komission panosta kyseisen eron poistamiseksi ja viitoitetaan toimintalinjoja. Komissio on etenkin päättänyt tutkia nykyiset oikeudelliset puitteet selvittääkseen, onko niitä tarkistettava tehokkuuden lisäämiseksi. Lainsäädännöllä ei kuitenkaan vielä pystytä kokonaan kitkemään kyseistä mutkikasta ilmiötä, joka perustuu etenkin naisten laajempaan osallisuuteen huonoimmin palkatuilla toimialoilla ja epävarmimmissa työpaikoissa. Kysymys on myös naisten työllisyyden laadun parantamisesta, jota korostetaan vuonna 2008 annetussa raportissa naisten ja miesten tasa-arvosta[5].

Monia etenemissuunnitelmaan kuuluvia aloitteita on viety eteenpäin, jotta tasa-arvokysymykset otettaisiin paremmin huomioon **kasvu- ja työllisyysstrategian** uudella kaudella vuosina 2008–2010. Lissabonin strategiassa viitoitetun tasa-arvopolitiikan

---

1 KOM(2006) 92 lopullinen.
2 Neuvosto 23.–24. maaliskuuta 2006.
3 SEC(2007) 537 ja SEC(2008) 338.
4 KOM(2007) 424 lopullinen.
5 KOM(2008) 10 lopullinen.

täytäntöönpanemiseksi toteutettujen kansallisten toimien analyysi on osoittanut, että kyseinen politiikka on jätetty liian vähälle huomiolle. Tässä yhteydessä sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamista työllisyyspolitiikoissa koskevan käsikirjan[6] julkaiseminen on saanut jäsenvaltioissa hyvin myönteisen vastaanoton.

Työmarkkinoille osallistumisen lisäämiseksi on syytä hyödyntää täysimääräisesti naisten edustamaa työvoimapotentiaalia ja lisätä kaikkien talouden toimijoiden panosta. Komissio on analysoinut vaikeuksia, joita naiset kohtaavat tullakseen yritysjohtajiksi, ja erityisesti tukenut **yrittäjänaisten** verkostoa. Komissio hyväksyi hiljattain asetuksen, jossa periaatteessa laajennetaan valtiontuen hyväksymisperusteita koskemaan erityisesti naisten perustamia uusia yrityksiä[7]. Naisten ja miesten tasa-arvon lisäämistä kannustavia käytänteitä on niin ikään tuettu yritysten yhteiskuntavastuuperiaatteen mukaisesti.

Väestön vanheneminen uhkaa erityisesti **sosiaalisen suojelun** järjestelmien pitävyyttä ja edellyttää nykyaikaistamista, jossa otetaan huomioon naisten ja miesten tilanne. Juuri tästä huolehtiakseen komissio on analysoinut tapaa, jolla naisten ja miesten tasa-arvon tavoitetta on noudatettu avoimen koordinaatiomenetelmän kansallisissa ohjelmissa sosiaalisen suojelun ja sosiaalisen osallisuuden alalla[8], ja erityinen käsikirja on laadittu toimijoiden kannustamiseksi edistämään tasa-arvoa näillä politiikan aloilla[9].

Naisten ja miesten tarpeet **terveysalalla** ja hoitopalvelujen saatavuudessa on otettu huomioon avoimen koordinaatiomenetelmän yhteydessä terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon alalla. Sosiaalista suojelua ja sosiaalista osallisuutta koskevassa yhteisessä raportissa[10] muistutetaan sukupuolten välisistä eroista terveyden yleisen parantamisen kannalta ja hoitopalvelujen saatavuudessa sosiaaliryhmittäin. Unionin terveysstrategiassa (2008–2013)[11] kehotetaan komissiota ottamaan huomioon naisten ja miesten terveyden erityisulottuvuudet. Terveysalan toimintaohjelmassa[12] kehotetaan parantamaan naisten ja miesten tarpeiden tuntemusta kansanterveysalalla ja tukemaan aloitteita naisten ja miesten eriarvoisuuden supistamiseksi.

Naiset ovat suuremmassa vaarassa joutua köyhyyteen kuin miehet. Niinpä naiset on määritelty Euroopan köyhyyden torjunnan teemavuoden 2010 kohderyhmäksi. Naiset kuuluvat huonossa asemassa olevien ryhmään ja joutuvat usein monenlaisen syrjinnän kohteeksi. Syrjinnän vastaisen taistelun tulevaisuutta koskevissa pohdinnoissa[13] on tukeuduttu **Euroopan yhdenvertaisten mahdollisuuksien teemavuoden 2007** kokemuksiin korostettaessa välttämättömyyttä taistella kaikenlaista syrjintää vastaan. Myös romaniyhteisön hyväksi toteutetut toimet ovat osoittaneet, että tasa-arvokysymykset on tärkeää sisällyttää kaikkiin poliittisen vaikuttamisen välineisiin.

Eriarvoisuus koskee erityisesti etnisiin vähemmistöihin kuuluvia ja **maahanmuuttajanaisia**, jotka edustavat unionissa maahanmuuttajaväestön enemmistöä[14]. Maahanmuuttopolitiikan

---

6 Manual for gender mainstreaming of employment policies, 2007.
7 Asetus (EY) N:o 800/2008.
8 KOM(2005) 706 lopullinen.
9 Manual for gender mainstreaming of social inclusion and social protection policies, 2008.
10 KOM(2008) 42 lopullinen.
11 KOM(2007) 630 lopullinen.
12 Päätös N:o 1786/2002/EY.
13 KOM(2008) 420 lopullinen.
14 Alueiden komitean 15.12.2007 antama lausunto aiheesta ”Maahanmuuttajanaisten tilanne Euroopan unionissa”.

strategian määrittelyssä[15] on otettu tilanne huomioon erityisesti, kun on kysymys naisten osallistumisesta työmarkkinoille ja ihmiskaupan uhreiksi joutuneiden naisten suojelusta. Komissio on kiinnittänyt huomiota naisten oloihin kolmansien maiden kansalaisille myönnettävää oleskelulupaa Euroopan unionissa koskevan direktiivin[16] täytäntöönpanon seurannassa sekä EU:hun korkeaa pätevyyttä vaativaa työtä varten hyväksyttyjen työntekijöiden oikeuksia koskevan puitedirektiivin[17] valmistelutyössä.

Naisten ja miesten tasa-arvon edistäminen edellyttää kaikkien keinojen käyttöönottoa. Koheesiopolitiikan[18] [19] [20] sekä maaseudun[21] ja kalastuksen[22] kehittämisen **eurooppalaiset rahastot vuosiksi 2007–2013** ovat tasa-arvopolitiikan keskeisiä välineitä useilla aloilla. Ohjelmista käytävien neuvottelujen yhteydessä komissio kehotti jäsenvaltioita yhtymään tasa-arvotavoitteisiin työllisyys- ja koulutusmahdollisuuksien helpottamiseksi, päätöksentekoon osallistumisen edistämiseksi sekä työ- ja yksityiselämän yhteensovittamisen vahvistamiseksi.

2.2. Työ-, yksityis- ja perhe-elämän yhteensovittamisen parantaminen

Huolimatta tasapainoisemmasta osallistumisestaan työelämään naiset vastaavat edelleen suurimmasta osasta perhe- ja kotitehtävistä. Työllisyysalan tavoitteiden toteuttaminen edellyttää **ammatillisen, yksityis- ja perhe-elämän yhteensovittamista** edistävien politiikkojen vahvistamista unionin työvoimapotentiaalin hyödyntämiseksi. Komissio on ehdottanut yhteisiä joustoturvaperiaatteita[23] edistääkseen avoimempia, joustavampia ja kaikkien ulottuvilla olevia työmarkkinoita, jotka turvaisivat naisille ja miehille yhtäläisen pääsyn laadukkaisiin työpaikkoihin ja loisivat mahdollisuuksia ammatillisen ja perhe-elämän yhteensovittamiselle.

Uusia väestörakenteellisia haasteita koskevan pohdinnan kohteena on ollut naisten ja miesten tasa-arvon parantamisen sekä perhepolitiikkojen nykyaikaistamisen tarve sukupolvien välisen yhteisvastuullisuuden edistämiseksi[24]. Komissio on niin ikään edistänyt Eurooppalaisen perhealliansin käynnistämää vaihtoprosessia[25].

Edelleen komissio on esittänyt uutta poliittista kehystä ”**ammatillisen, yksityis- ja perhe-elämän yhteensovittamisen parantamiseen tähtäävien ponnistusten tehostamiseksi**”[26] ja unionin kasvu- ja työllisyystavoitteiden saavuttamiseksi.

Säädösehdotuksia[27] on hyväksytty toisaalta naistyöntekijöiden äitiyslomaoikeuden vahvistamiseksi[28] ja toisaalta itsenäisten ammatinharjoittajien ja avustavien puolisoiden yhdenvertaisen kohtelun takaamiseksi[29]. Komissio on pannut merkille jäsenvaltioiden

---

15 KOM(2008) 359 lopullinen.
16 Direktiivi 2004/81/EY.
17 KOM(2007) 637 lopullinen.
18 Asetus (EY) N:o 1083/2006 rakennerahastoista (EAKR ja ESR) ja koheesiorahastosta.
19 Asetus (EY) N:o 1081/2006 Euroopan sosiaalirahastosta.
20 Asetus (EY) N:o 1080/2006 Euroopan aluekehitysrahastosta.
21 Asetus (EY) N:o 1698/2005.
22 Asetus (EY) N:o 1198/2006.
23 KOM(2007) 359 lopullinen.
24 KOM(2007) 244 lopullinen.
25 Neuvosto 8.–9. maaliskuuta 2007.
26 KOM(2008) 635 lopullinen.
27 KOM(2008) 636 ja 637.
28 Direktiivi 92/85/EY.
29 Direktiivi 86/613/EY.

edistymisen lastenhoitopalvelujen saatavuuden parantamistavoitteessa (90 prosentille kolmevuotiaista kouluikäisiin lapsiin ja 33 prosentille alle kolmevuotiaista lapsista)[30]. Komissio toteaa kuitenkin raportissaan[31], että tavoitteeseen yltää vain vähemmistö jäsenvaltioista. Lastenhoitopalvelujen kehittämistoimia on suositeltu ja etenkin sisällytetty koheesiopolitiikkaan. Lisäksi on kuultu työmarkkinajärjestöjä tarpeesta parantaa erilaisia lomajärjestelyitä koskevaa lainsäädäntöä, ja järjestöt ovat käynnistäneet neuvotteluja vanhempainlomasta.

2.3. Sukupuolten välisen tasapainon edistäminen päätöksenteossa

Kaikkien mies- ja naispuolisten kansalaisten osallistuminen poliittisiin ja päätöksentekoprosesseihin on demokraattinen ja taloudellinen välttämättömyys sekä unioniin kuulumisen ensisijainen peruste. Naisten laajempi osallistuminen **demokraattisiin prosesseihin** on yksi kansalaisten Euroopan ensisijaisista tavoitteista[32]. Tehdyillä aloitteilla[33] on pyritty tukemaan Eurooppaa koskevista kysymyksistä käytävää keskustelua sekä nuorten ja naisten osallistumista sen selvittämiseksi, mitä he odottavat Euroopalta.

Raportissa, joka koskee naisten ja miesten osuutta päätöksenteossa vuonna 2007, osoitetaan tuoreimpien tietojen pohjalta, että vaikka edistystä on kiistatta tapahtunut, naiset ovat yhä aliedustettuina kaikkien alojen korkeissa johtotehtävissä useimmissa jäsenvaltioissa sekä myös EU:n toimielimissä. Komissio on tukenut jäsenvaltioiden toimintaa tällä alalla keräämällä, analysoimalla ja levittämällä vertailukelpoista tietoa sekä kannustamalla alan toimijoiden verkottumista. Tässä tarkoituksessa on perustettu **naisten aseman parantamista** poliittisissa ja taloudellisissa **päätöksentekotehtävissä edistävä eurooppalainen verkosto**. Verkoston puitteissa ovat ensimmäistä kertaa kokoontuneet yhteen alan eurooppalaisten verkkojen edustajat tavoitteenaan vuorovaikutteinen yhteistoiminta.

Julkisen **tutkimustoiminnan** alalla unioni on asettanut tavoitteekseen, että vastuutehtävissä on 25 prosenttia naisia[34]. Tavoitteen tueksi on käynnistetty joukko toimia. **Koulutusohjelmiin**[35] sisältyy toimenpiteitä, joilla pyritään vähentämään koulutusalalla sekä tieteellisissä ja teknisissä tehtävissä vallitsevaa epätasapainoa. Tutkimusta koskevaan seitsemänteen puiteohjelmaan[36] on sisällytetty naisten ja miesten tasa-arvon huomioonottaminen. Naisten urakehitystä on analysoitu naisten ylenemisen edistämiseksi julkisissa tutkimuslaitoksissa erityisesti tutkimusalan päätöksenteon asiantuntijatehtävissä[37].

Miehet ovat ilmeisenä enemmistönä **uusien viestintätekniikoiden** alalla[38], ja naisten kannustamiseksi kyseisen ammattialan tehtäviin on ehdotettu uutta strategiaa. Komissio on niin ikään osallistunut jäsenvaltioiden toimijoiden kanssa kampanjaan, jonka tarkoituksena on kannustaa nuoria naisia tieteiden tai insinööritaidon ammattialoille.

---

30 Neuvosto 15.–16. maaliskuuta 2002.
31 KOM(2008) 638 lopullinen.
32 Päätös N:o 1904/2006/EY.
33 KOM(2005) 494 ja KOM(2008) 158.
34 Neuvosto 18.4.2005.
35 Päätös N:o 1720/2006/EY.
36 Päätös N:o 1982/2006/EY.
37 Mapping the maze: getting more women to the top in research, 2008.
38 Women in ICT, status and the way ahead, 2008.

2.4. Sukupuoleen perustuvan väkivallan ja ihmiskaupan kitkeminen

Komissio on hyvin huolissaan perheväkivallan naispuolisten uhrien lukumäärästä, ihmiskaupan ja prostituution laajuudesta sekä perinteiden ja uskonnon varjolla suoritettujen rikollisten tekojen itsepintaisesta esiintymisestä.

Toimintaa kaikkien, varsinkin naisiin kohdistuvan **väkivallan muotojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi** jatketaan Daphne III -ohjelman[39] pohjalta, jolla tuetaan jäsenvaltioiden ja valtioista riippumattomien järjestöjen työtä väkivallan uhrien ja väkivaltaan syyllistyneiden suhteen. Lukuisat väkivallanteot nuorten keskuudessa ovat niin ikään antaneet komissiolle aiheen sisällyttää naisiin kohdistuvan väkivallan torjunnan yhteisön nuorisotoimintaohjelman[40] hankkeisiin.

Unionin toimintaohjelmassa **ihmiskaupan** torjumiseksi kannustetaan kaikkien välineiden käyttöön. On kehitetty yhteinen toimintakehys, jonka avulla pyritään määrittämään ihmiskaupan indikaattorit ja keräämään sitä koskevat tiedot[41], jotta sen laajuus voitaisiin paremmin tuntea. Komissio on lisäksi esittänyt suosituksia ihmiskaupan tunnistamiseksi ja sen uhrien auttamiseksi sekä tukenut alan tärkeimpiä toimijoita ja ihmiskaupan vastaisen toimintapäivän kaltaisia hankkeita.

2.5. Sukupuolistereotyyppien poistaminen

Etenemissuunnitelmassa katsotaan stereotyyppien torjunta ensisijaiseksi tehtäväksi ja muistutetaan, että **kaavamaiset käsitykset naisista ja miehistä** ovat syynä monenlaiseen eriarvoisuuteen. Komissio on vielä hiljattain vahvistanut, että naisten ja miesten tasa-arvo on sisällytettävä nuorisopolitiikkoihin[42]. Koulujen välisen yhteistyön edistämiseen tähtäävän kouluopetusta koskevan ohjelman tavoitteisiin on sisällytetty naisten ja miesten eriarvoisuuden vähentäminen.

Sukupuoleen perustuvat stereotyypit vaikuttavat **opintoaloille** suuntautumiseen ja, kuten komissio on korostanut[43], johtavat siihen, että naisia on usein enemmän huonommin palkatuissa ammateissa. Eurooppa-neuvoston asettamilla tavoitteilla pyritään lisäämään matematiikan, luonnontieteiden ja teknologian tutkinnon suorittaneiden määrää 15 prosentilla naisten ja miesten epätasapainoa samanaikaisesti vähentäen[44]. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi ja kaavamaisten käsitysten yleiseksi vähentämiseksi naisten ja miesten tasa-arvo on sisällytetty erityistavoitteena koulutusalaa koskeviin yhteisön ohjelmiin[45].

Kaavamaiset käsitykset erityisesti naisten kyvystä hoitaa tiettyjä tehtäviä yrityksissä ovat saaneet komission käynnistämään tiedotuskampanjoita yritysmaailmassa.

---

39 Päätös N:o 779/2007/EY.
40 Päätös N:o 1719/2006/EY.
41 KOM(2006) 437 lopullinen.
42 Investing in youth: an empowerment strategy (Investointi nuoriin: vaikutusmahdollisuuksien strategia), 2007.
43 KOM(2007) 498 lopullinen.
44 Neuvosto 5.–6. toukokuuta 2003.
45 Päätös N:o 1720/2006/EY.

2.6. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen EU:n ulkopuolella

Etenemissuunnitelmassa vahvistetaan komission sitoutuminen naisten ja miesten tasa-arvoperiaatteisiin, jotka on tunnustettu kansainvälisesti **kehityksen vuosituhatjulistuksessa ja Beijingin toiminta-ohjelmassa**.

Erityisesti unionin strategia naisten ja miesten tasa-arvon puolesta **kehityspolitiikassa**[46] ja strategian jatkoksi tuleva toimintaohjelma ovat omiaan vahvistamaan naisten ja miesten tasa-arvon huomioon ottamista kehitysyhteistyössä ja EU:n ulkosuhteissa. **Kymmenennen Euroopan kehitysrahaston**[47] puitteissa kehitetyissä maakohtaisissa strategioissa on tuettu tasa-arvon edistämistä laatimalla ohjelmasuuntaviivoja ja seuraamalla tasa-arvokysymysten käsittelyä kansallisissa suunnitelmissa.

Naisten ja miesten tasa-arvoa on vahvistettu myös **Euro–Välimeri-yhteistyökumppanuuden** yhteydessä, ja Istanbulin toimintakehyksen puitteissa on saatu aikaan joukko sitoumuksia ja voimavarojen suuntaamista naisten oikeuksien ja täysipainoisen osallistumisen hyväksi yhteiskunnallisella, poliittisella, sosiaalisella, taloudellisella ja kulttuurin alalla.

Uudesta **demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskevasta eurooppalaisesta välineestä**[48] on määrä tukea tasa-arvoa ja naisten oikeuksia useilla aloilla, erityisesti naisten poliittista osallistumista, perheväkivallan torjuntaa ja sukupuolielinten silpomisen estämistä.

”**Rauhanrakennusaloitteet**” sekä EU:n ja YK:n kumppanuus kehityksen ja rauhan hyväksi ovat antaneet mahdollisuuden tukea eri toimia, jotka koskevat vallitsevaa tilannetta ja naisten roolia aseellisissa selkkauksissa ja niiden jälkeisissä olosuhteissa sekä YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 soveltamista Poliittinen tuki näillä aloilla konkretisoitui erityisesti komission järjestämässä kansainvälisessä konferenssissa ”Naiset epävarman maailman vakauttajina”.

Yksi erityisohjelman ”**Investoinnit henkilöresursseihin**”[49] pilareista on omistettu tasa-arvolle, ja tarkoituksena on esimerkiksi vetää hankkeita, jotka koskevat naisten osallistumista päätöksentekoon ja tasa-arvonäkökulman valtavirtaistamista. Yhteistyöohjelmilla kolmansien maiden kanssa on niin ikään tuettu naisten asemaa yhteiskunnassa ja nuorten liikkuvuushankkeita[50].

EU on vahvistanut miesten ja naisten tasa-arvoa koskevat periaatteet **humanitaarista apua**[51] koskevassa eurooppalaisessa konsensuksessa ja sitoutunut toimintaohjelmassaan[52] edistämään naisten osallistumista sekä seksuaali- ja sukupuoleen perustuvan väkivallan torjumista hätäavun muodossa.

Naisten ja miesten tasa-arvo EU:n **kauppapolitiikassa** liittyy kestävän kehityksen laajempaan yhteyteen, ja sitä korostamalla pyritään edistämään työelämän perusnormien soveltamista

---

46 KOM(2007) 100 lopullinen.
47 Asetus (EY) N:o 1905/2006.
48 Asetus (EY) N:o 1889/2006.
49 KOM(2006) 18 lopullinen.
50 Päätös N:o 1719/2006/EY.
51 EUVL C 25, 30.1.2008, s. 1.
52 SEC(2008) 1991.

Kansainvälisen työjärjestön kanssa käytävissä kauppa- ja yhteistyöneuvotteluissa ihmisarvoisen työn ulottuvuudesta kehitysmaissa.

Laajentumispolitiikalla on saatu ehdokasmaat ja mahdolliset ehdokasmaat omaksumaan yhteisön säännöstö ja eurooppalaiset tasa-arvostandardit sekä luomaan vastaavat institutionaaliset ja hallinnolliset rakenteet.

3. HALLINTOTAVAN PARANTAMINEN

Tasa-arvotavoitteita ei voida toteuttaa ilman **kaikkien asianosaisten toimijoiden sitoutumista**. Komissio on toiminut yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa tasa-arvokysymyksiä pohtivassa korkean tason edustajien ryhmässä neuvoston työskentelyn yhteydessä (erityisesti puheenjohtakolmikkojen puitteissa) konferenssien järjestämiseksi puheenjohtajatasolla ja neuvoa-antavassa komiteassa. Euroopan tasolla järjestäytyneet työmarkkinaosapuolet ovat laatineet raportin miesten ja naisten tasa-arvoa koskevan toimintakehyksensä täytäntöönpanosta[53]. Kansalaisyhteiskuntaa edustaville järjestöille on myönnetty varoja vuoropuhelun käymiseksi sekä naisten ja miesten tasa-arvoa edistävän toiminnan tukemiseksi.

Tasa-arvoa edistävien välineiden vahvistamiseksi on toteutettu monia toimia. On perustettu tasa-arvoelinten EU-verkosto[54] alan eurooppalaisen lainsäädännön yhdenmukaisen soveltamisen varmistamiseksi. Oikeudelliset asiantuntijat ovat selvittäneet joka vuosi yhteisön oikeuden tasolla toteutettuja edistysaskelia ja **lainsäädännön** tehokkuutta erityisesti yhdenmukaisen kohtelun alalla[55]. Lisäksi kansalaisille on jaettu tietoja ja neuvoja tasa-arvoa koskevista oikeuksista.

Komissio on saanut tasa-arvonäkökulman sisällytetyksi entistä paremmin kaikkiin unionin politiikkoihin ja ohjelmiin tutkimalla sen **vaikutusta naisiin ja miehiin** sekä selvittämällä mahdollisuuksia sisällyttää tasa-arvonäkökulma **talousarviomenettelyyn**.

Komissio on myös huolehtinut naisten ja miesten tasa-arvon edistämisestä oman hallintonsa piirissä neljännen tasa-arvoa koskevan toimintaohjelmansa puitteissa[56].

Indikaattoreita koskeva työ on yleisellä tasolla vastannut jäsenvaltioiden kansainvälisiä sitoumuksia. Yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa komissio on kehittänyt Beijingin toimintaohjelmaan liittyviä indikaattoreita.

Euroopan tasolla yhdenmukaistettujen tietojen saatavuuden parantamiseksi ja nykyisten indikaattorien[57] täydentämiseksi työskentelyssä on keskitytty erityisesti ajankäytön kysymyksiin, palkkaeroihin ja eurooppalaisen tasa-arvoindeksin kehittämiseen.

PROGRESS-ohjelmasta[58] on rahoitettu useita etenemissuunnitelman hankkeita, erityisesti tasa-arvotavoitteiden koordinaatiotoimia ja poikittaistason täytäntöönpanoa, tasa-arvopolitiikkaa koskeva tiedottaminen mukaan luettuna.

---

53 Framework of actions on gender equality second follow-up report 2007.
54 Direktiivi 2002/73/EY.
55 Direktiivi 2004/113/EY.
56 SEC(2007) 1506/2.
57 KOM(2006) 92.

Myös **Euroopan tasa-arvoinstituutti**[59] on nyt perustettu.

4. PÄÄTELMÄT

Etenemissuunnitelma muodostaa suurisuuntaisen poliittisen kehyksen naisten ja miesten tasa-arvon edistämiselle kaikissa unionin politiikoissa ja toimissa. Se on turvannut komission vetämien toimien johdonmukaisuuden ja näkyvyyden ja myös toiminut mittapuuna jäsenvaltioille niiden omassa työskentelyssä etenemissuunnitelmassa, tasa-arvosopimuksessa ja Beijingin toimintaohjelman kansainvälisissä sitoumuksissa määriteltyjen yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Merkittäviä edistysaskeleita on otettu ja tasa-arvotavoitteet on sisällytetty paljon aiempaa konkreettisemmin kaikkiin etenemissuunnitelmaan kirjattuihin politiikkoihin. Merkittävimmät edistysaskeleet näyttävät liittyvän unionin poliittisiin sitoumuksiin silloin, kun yhteiset määrälliset tavoitteet ohjaavat yhteisön toimintaa.

Etenemissuunnitelman seuranta on osoittanut, että lähes kaikissa suunnitelmaan kirjatuissa toimissa on edistytty. Edistyminen on kuitenkin epätasaista ja osoittaa tarvetta jatkaa toimintaa vuoteen 2010 saakka. Tasa-arvopolitiikan toteuttamisessa törmätään erityisesti sen panosten ymmärrettäviksi tekemisen vaikeuteen. Tasa-arvotavoitteisiin liittyvien sosiaalisten ja taloudellisten panosten oivaltamista ja niihin yhtymistä on tehostettava, mikä edellyttää vahvaa poliittista tahtoa.

Kysymys on esimerkiksi siitä, että tuetaan tasa-arvonäkökohtien ja erityisesti sovittelupolitiikan sisällyttämistä Lissabonin strategian kierrokselle 2008–2010 ja avoimeen koordinointimenetelmään sosiaalisen suojelun ja sosiaalisen osallisuuden alalla ja arvioidaan, onko tasa-arvon edistämissitoumuksia noudatettu koheesio-, koulutus- ja tutkimuspoliittisissa ohjelmissa. Ulkoisissa politiikoissa on jatkettava tasa-arvonäkökohtien merkittävää edistämistä. Naisten tasapainoinen osallistuminen kaikkiin niin taloudellisiin kuin poliittisiin päätöksentekoelimiin on edistettävä unionin tasolla ja komission hallinnoimissa rakenteissa. Sukupuoleen perustuvien stereotyyppien torjuntaa on niin ikään tehostettava erityisesti tiedostusvälineiden ja kansalaisten kanssa käytävän vuoropuhelun avulla. Euroopan tasa-arvoinstituutti on saatava toimintakykyiseksi mahdollisimman pian. Tiedottamista tehostamalla olisi niin ikään parannettava tasa-arvopolitiikan haasteiden ymmärtämistä. Kesäkuussa 2009 pidettävien Euroopan parlamentin vaalien alla tiedotustoimet suunnataan erityisesti naisiin.

Komissio on halunnut antaa uuden yllykkeen Euroopan unionin sosiaaliselle ulottuvuudelle tarkistetulla sosiaalipoliittisella ohjelmallaan[60], jossa tasa-arvopolitiikalla on olennainen asema. Tarkistetussa sosiaalipoliittisessa ohjelmassa katsotaan erityisesti, että komission on tehostettava tasa-arvonäkökohtien sisällyttämistä politiikkoihinsa ja toimiinsa.

Harjoitetuilla politiikoilla on aina vaikutusta niin naisiin kuin miehiin, kun ne koskevat kansalaista, taloutta ja yhteiskuntaa. Vaikutuksia ei kuitenkaan aina oteta riittävästi huomioon eräillä yhteisöpolitiikkojen kattamilla aloilla. Juuri näillä aloilla, joilla kiinnitetään perinteisesti vähemmän huomiota tasa-arvokysymyksiin, on osoitettava erityistä valppautta ja

---

58 Päätös N:o 1672/2006/EY.
59 Asetus (EY) N:o 1922/2006.
60 KOM(2008) 412 lopullinen.

lisättävä osapuolten tietoisuutta. Poliittisissa ja talousarviopäätöksissä on otettava huomioon miesten ja naisten tarpeet ottamalla järjestelmällisemmin huomioon niiden vaikutukset kaikkiin yksilöihin.

Komissio arvioi saavutetut tulokset vuonna 2010 ja valmistelee etenemissuunnitelman seurantastrategian. Keväällä 2009 järjestetään konferenssi etenemissuunnitelman täytäntöönpanon tilanteen arvioimiseksi, politiikkojen vauhdittamiseksi ja toimijoiden valveuttamiseksi tasa-arvonäkökohtien haasteisiin.